

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός

Ενημέρωση Γονέων

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός 2

Ενημέρωση Γονέων

«Ο χρηματοπιστωτικός εγγραμματισμός είναι μια ασπίδα προστασίας απέναντι σε μια παγκόσμια οικονομία κι ένα χρηματοπιστωτικό σύστημα που γίνεται όλο και πιο περίπλοκο».

(Ben Bernanke, πρώην Διοικητής της Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας των ΗΠΑ).

Ο χρηματοπιστωτικός εγγραμματισμός επιτυγχάνεται μέσω της χρηματοπιστωτικής εκπαίδευσης, η οποία θα πρέπει να ξεκινάει το συντομότερο δυνατό στη ζωή ενός ανθρώπου και να συνεχίζεται καθ' όλη τη διάρκεια αυτής. Η αναγκαιότητα αυτή γίνεται ακόμα πιο επιτακτική καθώς οι νέες τεχνολογίες και η παγκόσμια οικονομική αλληλεπίδραση συμβάλλουν στη δημιουργία ενός πολύπλοκου και ιδιαίτερα δυναμικού περιβάλλοντος στο οποίο τα παιδιά καλούνται να ενταχθούν ομαλά και να μάθουν να ζουν ως ανεξάρτητοι και αξιοπρεπείς πολίτες.

Το εγχειρίδιο αυτό που κρατάτε στα χέρια σας έχει ως στόχο να σας βοηθήσει να ενημερώσετε τα παιδιά σας για τα βασικά στοιχεία του Χρηματοπιστωτικού Εγγραμματισμού. Μέσα από απλά παραδείγματα, θα σας κατευθύνει να επεξηγήσετε οικονομικούς όρους, να ξεπεράσετε τυχόν προκαταλήψεις και να θέσετε αξίες και σωστές συμπεριφορές στα παιδιά σας, στοιχεία που θα αποτελέσουν πολύτιμα εφόδια για τη λήψη ορθολογικών οικονομικών αποφάσεων και κατ' επέκταση για την επίτευξη προσωπικής ευημερίας στα χρόνια της ενηλικίωσής τους. Εξάλλου, ο ρόλος σας στην εκπαίδευση των παιδιών δεν σταματάει, επειδή απλά εκείνα ξεκίνησαν το σχολείο, αλλά πάντοτε παραμένει ιδιαίτερα σημαντικός για τη διαμόρφωση των συμπεριφορών τους.

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός 3

Ενημέρωση Γονέων

Από πού να αρχίσετε

Η ενημέρωση για τα θέματα που καλύπτουν τον χρηματοπιστωτικό εγγραμματισμό μπορεί να ακούγεται και να είναι λίγο περίπλοκη, καθώς καλύπτει πολλές διαφορετικές πτυχές του χρήματος και της προσωπικής διαχείρισης των χρημάτων, αλλά δεν διαφέρει από τα υπόλοιπα θέματα για τα οποία θεωρείτε ότι πρέπει να ενημερώσετε τα παιδιά σας, όπως είναι τα ζητήματα ασφάλειας και προστασίας ή οι τρόποι καλής συμπεριφοράς και επικοινωνίας. Το να αποφεύγετε να κάνετε τις «δύσκολες» συζητήσεις για τα οικονομικά με τα παιδιά σας, δε σημαίνει απαραίτητα ότι ταυτόχρονα τα «προφυλάσσετε», και φυσικά δεν χρειάζεται να έχετε γνώσεις οικονομολόγου για να τους εξηγήσετε τον οικογενειακό προϋπολογισμό.

1 Συζητήστε με τα παιδιά για οικονομικά θέματα

Η συζήτηση είναι ένας καλός τρόπος εκμάθησης. Ωστόσο, μερικές φορές η συζήτηση για τα χρήματα μέσα στο σπίτι μπορεί να αποτελεί ένα θέμα ταμπού λόγω των δύσκολων οικονομικών συνθηκών, γεγονός που αυξάνει την απροθυμία των γονέων να συζητήσουν με τα παιδιά για τα οικονομικά στο σπίτι.

Περίπου το 49% των γονέων δήλωσαν ότι σπάνια ή ποτέ δεν συζητούν τα οικογενειακά οικονομικά με τα παιδιά τους, ενώ το 18% παραδέχεται ότι είναι πολύ απρόθυμο να συζητήσει τα οικονομικά θέματα με τα παιδιά τους και το 72% των γονέων νοιώθει δύσκολα να ξεκινήσει μια τέτοια συζήτηση¹. Τα παιδιά πρέπει από πολύ νωρίς να μπορούν να καταλάβουν την έννοια των προσωπικών οικονομικών, προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν προβλήματα που σχετίζονται με τα χρήματα στην ενήλικη ζωή τους. Αν αποφεύγουμε να τους μιλήσουμε πώς τα παιδιά θα μάθουν για τη διαχείριση των χρημάτων;

2 Ορίστε οι ίδιοι ένα καλό οικονομικό παράδειγμα/ υιοθετήστε μια καλή οικονομική συμπεριφορά

Σύμφωνα με μελέτες, έχει διαπιστωθεί ότι το 69% των γονέων δυσκολεύεται πολύ να δώσει ένα καλό οικονομικό παράδειγμα στα παιδιά του. Η συντριπτική πλειοψηφία των 2/3 των γονέων παραδέχονται ότι διαχειρίζονται τα οικονομικά του σπιτιού με τέτοιο τρόπο που δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν καλό παράδειγμα για τα παιδιά τους.

¹OECD/INFE International Survey of Adult Financial Literacy Competencies, 2016

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός 4

Ενημέρωση Γονέων

Επίσης, το 40% παραδέχτηκε ότι όταν πρόκειται να μιλήσει στα παιδιά του για τα οικονομικά, είναι της φιλοσοφίας «να το κάνουμε όπως λέω εγώ και όχι όπως πρέπει».

Το πρώτο βήμα στην εκπαίδευση των παιδιών για τα χρήματα είναι απλό: Δείξτε τους το σωστό: ορίστε ένα θετικό παράδειγμα και ενεργήστε ως πρότυπο, χωρίς διδασκαλία, και κυρίως χρησιμοποιήστε τα λάθη σας για να δώσετε μαθήματα.

3 Εισάγετε τα θέματα του Χρηματοπιστωτικού Εγγραμματισμού σταδιακά

Ένα λάθος που συχνά γίνεται είναι να προσπαθούμε να ενημερώσουμε τα παιδιά για όλα όσα υπάρχουν γύρω από τα οικονομικά, ταυτόχρονα. Η χρηματοπιστωτική εκπαίδευση καλύπτει πολλά διαφορετικά θέματα και ως εκ τούτου είναι σημαντικό να εισαγάγετε αυτά τα θέματα στα παιδιά αργά και σταδιακά, ώστε να κατανοούν πλήρως το καθετί πριν προχωρήσουν στο επόμενο. Η κατάκτηση όλων των οικονομικών πληροφοριών που θα χρειαστούν θα μπερδέψει ή θα αποτρέψει τα παιδιά και συχνά δεν θα θυμούνται τίποτε σχεδόν από αυτά που συζητήθηκαν.

Επιπλέον, πολλοί γονείς μιλάνε στα παιδιά για δαπάνες και κέρδη, εξοικονόμηση, αποταμίευση και άλλα γενικά θέματα, χωρίς ωστόσο να επικεντρώνονται σε πιο «δύσκολα και σύνθετα» θέματα, όπως το χρέος και το οικογενειακό εισόδημα. Αντίθετα, έρευνες έχουν δείξει ότι τα παιδιά πρέπει να εξοικειώνονται με όλα τα θέματα, ώστε οι όροι να μην τους προκαλούν ανησυχία, και να λαμβάνουν το σύνολο των απαραίτητων γνώσεων για τη μελλοντική διαχείριση των χρημάτων τους. Οι παρακάτω θεματικές ενότητες μπορούν να αποτελέσουν βοηθητικό εργαλείο και να σας καθοδηγήσουν στην προσπάθεια σας αυτή.

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός

5

Ενημέρωση Γονέων

1. Αρχίζουμε από τα χρήματα

Η εκμάθηση των ονομάτων και των αξιών κάθε νομίσματος απαιτεί πρακτική. Έτσι πρέπει να εξηγήσετε, ακόμα και στα πολύ μικρά παιδιά, ότι κάθε νόμισμα/κέρμα και χαρτονόμισμα/τραπεζογραμμάτιο έχει ειδική ονομασία, η οποία αντιστοιχεί σε ορισμένη αγοραστική αξία. Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν να μάθουν τα ονόματα των νομισμάτων/κερμάτων και των χαρτονομισμάτων/τραπεζογραμματίων και τις αντίστοιχες αξίες τους. Στο τέλος, τα παιδιά θα πρέπει να είναι ικανά να:

- διακρίνουν κέρματα και χαρτονομίσματα του ευρώ και την αξία τους
- κάνουν ανταλλαγές με κέρματα ή/και χαρτονομίσματα
- εκτιμούν τη συνολική αξία δύο ή περισσότερων κερμάτων ή/και χαρτονομισμάτων και να βρίσκουν το υπόλοιπο ενός ποσού.

Πώς κερδίζονται τα χρήματα;

Ο πιο απλός τρόπος να εξηγήσετε πως κερδίζονται τα χρήματα είναι να μιλήσετε στα παιδιά για τη δουλειά σας και πώς πληρώνεστε. Μπορείτε να πείτε, για παράδειγμα: «Είμαι δάσκαλος», πληρώνομαι για κάθε ώρα που εργάζομαι και εργάζομαι περίπου 40 ώρες κάθε εβδομάδα. «Είμαι μισθωτός υπάλληλος». Κάθε μήνα πληρώνομαι τόσα χρήματα για το χρόνο που εργάστηκα.

Εξηγήστε ότι μερικές φορές οι ενήλικες (και ακόμη και οι έφηβοι) χρησιμοποιούν τις δυνατότητές τους και τα ταλέντα τους για να ξεκινήσουν τις δικές τους επιχειρήσεις. Οι άνθρωποι που ξεκινούν τις δικές τους επιχειρήσεις καλούνται «επιχειρηματίες». Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τύποι επιχειρηματιών, από ανθρώπους που ανοίγουν ένα κατάστημα με παγωτά ή άλλους που φτιάχνουν ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Εξηγήστε στα παιδιά πως με τα χρήματα από την εργασία μας μπορούμε να αγοράζουμε τα πράγματα που χρειαζόμαστε και μερικά από τα πράγματα που θέλουμε. Επίσης, μπορούμε να εξοικονομούμε λίγα χρήματα κάθε εβδομάδα για να τα χρησιμοποιήσουμε μελλοντικά. Μόλις τα παιδιά καταλάβουν ότι οι άνθρωποι πρέπει να κερδίσουν χρήματα, ίσως ενδιαφερθούν να μάθουν πώς μπορούν και αυτά να κερδίσουν χρήματα - αυτή τη στιγμή και στο μέλλον. Προς το παρόν, μπορείτε να συζητήσετε για το καθημερινό χαρτζιλίκι ή τα δώρα του παππού και της γιαγιάς ή πώς να κερδίσουν λίγα χρήματα κάνοντας συγκεκριμένες εργασίες στο σπίτι και την αυλή.

Είναι συναρπαστικό για τα παιδιά να ανακαλύψουν όλους τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να κερδίσουν χρήματα. Μπορείτε να υποστηρίξετε το επιχειρηματικό πνεύμα των παιδιών, συζητώντας οποιεσδήποτε ιδέες μπορεί να έχουν για να στήσουν μια μικρή επιχείρηση, ενθαρρύνοντας τη δημιουργικότητά τους. Εάν τα παιδιά για παράδειγμα θέλουν να διοργανώσουν ένα bazaar στο σχολείο για να συγκεντρώσουν χρήματα για κάποιο σκοπό, μπορείτε να τα ενθαρρύνετε και να τα βοηθήσετε, ώστε να το πραγματοποιήσουν και έτσι αυτή η δραστηριότητα μπορεί να γίνει μια πολύτιμη εμπειρία μάθησης.

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός 6

Ενημέρωση Γονέων

Τι μπορούμε να αγοράσουμε με τα χρήματα; Διάκριση ανάμεσα σε αγαθά και υπηρεσίες.

Τα **αγαθά** είναι πράγματα που παράγονται ή καλλιεργούνται και κάτι που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ή να καταναλώσουμε. Ένας καλός τρόπος για να εξηγήσετε την έννοια στα παιδιά είναι να τους πείτε ότι τα αγαθά είναι πράγματα που μπορούν να αγγίξουν. Βάλτε τα παιδιά να κοιτάξουν σ' ένα δωμάτιο στο σπίτι και να δουν πόσα αγαθά μπορούν να ονομάσουν. Η λίστα μπορεί να περιλαμβάνει πράγματα όπως:

- βιβλία
- στυλό και μολύβια
- υπολογιστές
- πιάτα
- έπιπλα (καρέκλες, τραπέζια κλπ)
- παιχνίδια
- πίνακες

Μια **υπηρεσία**, από την άλλη πλευρά, είναι η εργασία που κάνει κάποιος για κάποιον άλλο. Πολλοί άνθρωποι παρέχουν υπηρεσίες, όπως:

- οδηγοί λεωφορείων
- πυροσβέστες
- βιβλιοθηκονόμοι
- εργαζόμενοι συντήρησης
- παραϊατρικό προσωπικό
- αστυνομικοί
- ταχυδρομικοί υπάλληλοι
- δάσκαλοι

Ορισμένες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων κάποιων από αυτές που αναφέρονται παραπάνω, πληρώνονται από φόρους ή χρήματα που έχουν καταβληθεί από όλους μας στην κυβέρνηση - πράγμα που σημαίνει ότι η οικογένειά σας δεν πληρώνει άμεσα για αυτές τις υπηρεσίες (π.χ. αστυνομικοί ή πυροσβέστες). Άλλες υπηρεσίες πληρώνονται απευθείας από το άτομο που χρησιμοποιεί την υπηρεσία, όπως:

- οικοδόμοι
- μηχανικοί αυτοκινήτων
- μάγειρες
- οδοντίατροι
- ιδιωτικοί γιατροί
- ηλεκτρολόγοι
- κομμώτριες
- ιδιωτικές νοσοκόμες
- υδραυλικοί

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός 7

Ενημέρωση Γονέων

Η διάκριση ανάμεσα στα αγαθά και τις υπηρεσίες μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στα μικρά παιδιά, ειδικά όταν η γραμμή μεταξύ τους είναι θολή, όπως συμβαίνει μεταξύ του μάγειρα και του φαγητού. Για να ελέγξετε ότι το κατά-λαβαν, ονομάστε μερικά προϊόντα και υπηρεσίες (για παράδειγμα ένα βιβλίο) και ρωτήστε τα παιδιά:

- **Είναι αγαθό ή υπηρεσία; (αγαθό)**
- **Ποιος θα μπορούσε να το χρησιμοποιήσει; (ο καθένας)**
- **Γιατί θα ήθελαν να το χρησιμοποιήσουν; (για μάθηση, για απόλαυση κ.ά.)**

Αυτού του είδους οι συνομιλίες θα βοηθήσουν τα μικρότερα παιδιά να αρχίσουν να καταλαβαίνουν πώς λειτουργεί ο κόσμος.

2. Προσδιορίζουμε ανάγκες και επιθυμίες

Οι περισσότεροι άνθρωποι δουλεύουν για να κερδίσουν χρήματα, ώστε να μπορούν να πληρώσουν για τα πράγματα που χρειάζονται και για τα πράγματα που επιθυμούν. Επειδή όμως, η πλειοψηφία των ανθρώπων έχει στη διάθεσή του περιορισμένο ποσό χρημάτων για να ξοδέψει, οφείλει να καλύψει πρώτα τις βασικές της ανάγκες και έπειτα αν υπάρχει δυνατότητα να καλύψει και τις επιθυμίες της. Διαφορετικά, αν δεν κάνουμε διάκριση μεταξύ των αναγκών και των επιθυμιών και σωστή ιεράρχηση των δαπανών μπορούμε να βρεθούμε σε δύσκολες καταστάσεις και να κινδυνέψουμε να στερηθούμε ακόμα και τα βασικά πράγματα που μας είναι απαραίτητα για την επιβίωσή μας. Ξεκινήστε, λοιπόν, μια συζήτηση καλώντας τα παιδιά να σκεφτούν τι θα συνέβαινε εάν η οικογένειά τους ξόδευε ολόκληρο το μισθό ενός μήνα στα παιχνίδια, χωρίς να αφήσει τίποτα για φαγητό ή να πληρώσει τους λογαριασμούς της. Εξηγήστε ότι ακόμα κι αν όλοι θέλουν πραγματικά τα παιχνίδια, πρέπει να καλύψουν πρώτα τις ανάγκες τους - φαγητό, στέγη, θερμότητα - για να μπορέσουν να ζήσουν χωρίς στερήσεις.

Το φαγητό είναι ένα άλλο παράδειγμα που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε. Εξηγήστε στα παιδιά ότι όλοι χρειαζόμαστε θρεπτική τροφή για να μεγαλώσουμε και να είμαστε υγιείς. Για παράδειγμα, πρέπει να τρώμε πρωτεΐνες, φρούτα και λαχανικά για να πάρουμε την ενέργεια, τις βιταμίνες και τα μέταλλα που χρειαζόμαστε για να επιβιώσουμε. Πρέπει επίσης να πίνουμε πολλά υγρά για να παραμείνουμε ζωντανοί. Αλλά χρειαζόμαστε παγωτό; Χρειαζόμαστε τα αναψυκτικά; Φυσικά και σε όλους αρέσει να τρώνε παγωτό ή να πίνουν κάποιο αναψυκτικό. Αλλά μπορεί κάποιος να επιβιώσει μόνο με αυτά; Στο ερώτημα αυτό αν προσθέσουμε και το γεγονός ότι τα χρήματά μας είναι περιορισμένα, τότε τι θα πρέπει να επιλέξουμε να αγοράσουμε; Αυτό που έχουμε ανάγκη και χρειάζεται ο οργανισμός μας για να επιβιώσει ή αυτό που επιθυμούμε και θα μας προσφέρει μια σύντομη ευχαρίστηση και ίσως έχει αρνητικές συνέπειες στο μέλλον; Παρόλο που χρειαζόμαστε τρόφιμα και νερό για να επιβιώσουμε, δεν χρειαζόμαστε ούτε τα γλυκά ούτε το παγωτό.

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός

8

Ενημέρωση Γονέων

Οι ανάγκες ποικίλλουν επίσης από άτομο σε άτομο ή από οικογένεια σε οικογένεια και αυτό μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στα παιδιά. Επομένως, μπορείτε να εξηγήσετε στα παιδιά ότι μια οικογένεια με δύο ενήλικες και ένα παιδί μπορεί να χρειάζεται ένα μικρό αυτοκίνητο, για τις μετακινήσεις της για παράδειγμα. Ωστόσο, η οικογένεια του γείτονα μπορεί να έχει δύο ενήλικες και τέσσερα παιδιά. Αυτή η οικογένεια χρειάζεται ένα μεγαλύτερο, και ενδεχομένως ακριβότερο, αυτοκίνητο. Τα σπίτια επίσης δεν είναι τα ίδια: μια οικογένεια με περισσότερα παιδιά θα χρειαστεί ένα μεγαλύτερο σπίτι. Φυσικά, όλοι θα επιθυμούσαμε να ζούμε σε μεγαλύτερα σπίτια και να έχει ο καθένας μας το δικό του δωμάτιο.

Μπορείτε να βοηθήσετε τα παιδιά να διακρίνουν τις ανάγκες και τις επιθυμίες, συζητώντας διαφορετικά αντικείμενα ή κοιτάζοντας περιοδικά και ρωτώντας αν τα πράγματα που διαφημίζονται είναι ανάγκες ή επιθυμίες. Όταν επίσης βγαίνετε με τα παιδιά σας για ψώνια, ζητήστε από το παιδί να επισημάνει στοιχεία για το ποιες είναι ανάγκες ή επιθυμίες.

Επιλογές δαπανών

Εξηγήστε στα παιδιά ότι όπως εκείνα πρέπει να κάνουν κάποιες επιλογές κάθε μέρα: τι να φορέσουν, τι να παίξουν, ποια ιστορία θα διαβάσουν, έτσι και εσείς πρέπει να κάνετε επιλογές ανάμεσα στις ανάγκες και τις επιθυμίες της οικογένειάς σας. Ενημερώστε τα ότι υπάρχει ένα συγκεκριμένο χρηματικό ποσό για να περάσετε κάθε εβδομάδα ή μήνα, σχεδιάστε έναν κύκλο και χωρίστε τον σε τμήματα που δείχνουν έξοδα, όπως στέγαση, φαγητό και ρουχισμό, και πόσα παραμένουν για τα υπόλοιπα προαιρετικά αντικείμενα. Με αυτό τον τρόπο τα παιδιά, ακόμα και αν δεν τους είναι αρεστό, εύκολα θα κατανοήσουν τις δυνατότητες που υπάρχουν και θα μάθουν ότι ακόμα και στις επιθυμίες πρέπει να κάνουμε επιλογές και μερικές φορές και κάποιες υποχωρήσεις.

Κάθε μέρα γεμίζει με επιλογές και ακόμη και τα πολύ μικρά παιδιά πρέπει να είναι σε θέση να πάρουν απλές αποφάσεις. Εάν τα παιδιά παροτρύνονται από τη μικρή ηλικία να κάνουν επιλογές, θα είναι ευκολότερο γι' αυτά να λαμβάνουν αποφάσεις καθώς μεγαλώνουν, επειδή θα έχουν εμπειρία και αυτοπεποίθηση. Τα πολύ μικρά παιδιά μπορούν να ξεκινήσουν απλά κάνοντας μια επιλογή μεταξύ δύο πραγμάτων. Για παράδειγμα: «Θα θέλατε παγωτό σοκολάτας ή βανίλιας;» ή «Έχετε 2€ για να ξοδέψετε στο κατάστημα παιχνιδιών. Θα θέλατε το αρκουδάκι ή το λιοντάρι;» Ακόμα κι αν αυτές οι επιλογές είναι σχετικά εύκολες, αφήνοντας τα παιδιά να επιλέξουν και να πάρουν αυτά τα ίδια τις αποφάσεις είναι καλή πρακτική.

Επιλέγοντας ανάμεσα στις ανάγκες και τις επιθυμίες

Καλή επιλογή δαπανών σημαίνει πως συνειδητοποιούμε όλοι μας τη διαφορά μεταξύ αναγκών και επιθυμιών, και ότι βασικό μέλημα κάθε οικογένειας είναι πρώτα η κάλυψη των αναγκών της. Από εκεί και έπειτα και σύμφωνα με το εισόδημα που μια οικογένεια διαθέτει, μπορεί να αποφασίσει ποιες επιθυμίες μπορεί να πραγματοποιήσει και ποιες όχι.

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός 9

Ενημέρωση Γονέων

Δεδομένου ότι οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν συνήθως περισσότερες επιθυμίες από ό,τι μπορούν να αντέξουν οικονομικά, όλοι πρέπει να κάνουν επιλογές και να αποφασίσουν τι θέλουν πραγματικά περισσότερο. Τα παιδιά μπορούν να μάθουν από νεαρή ηλικία ότι:

- Τα χρήματα είναι περιορισμένα.
- Οι άνθρωποι πρέπει να κάνουν επιλογές δαπανών.
- Τα χρήματα που κάποιος δανείζεται πρέπει να τα επιστρέψει γιατί δεν είναι δικά του.

Καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν, αυξάνονται και οι επιθυμίες τους. Ξεκινήστε ζητώντας τους να κάνουν μια λίστα με μερικά πράγματα που θα ήθελαν να έχουν. Ο κατάλογος, που μπορεί να είναι αρκετά μεγάλος, μπορεί να περιλαμβάνει πράγματα όπως:

- ένα ποδήλατο
- ένα βιβλίο
- επιτραπέζια παιχνίδια
- ένα σκέιτμπορντ
- ηλεκτρονικά είδη
- λούτρινα ζωάκια
- παιχνίδια
- βιντεοπαιχνίδια

Συζητήστε ότι μερικές από τις επιθυμίες τους στον κατάλογο κοστίζουν λιγότερα χρήματα, όπως τα βιβλία ή τα επιτραπέζια παιχνίδια για παράδειγμα. Άλλα πράγματα, όπως το ποδήλατο, είναι πιο ακριβά. Εξηγήστε ότι οι άνθρωποι πρέπει μερικές φορές να επιλέξουν μεταξύ της αγοράς πολλών αντικειμένων μικρής αξίας ή ενός ακριβού αντικειμένου.

Ζητήστε από τα παιδιά να επιλέξουν το πιο σημαντικό αντικείμενο από τη λίστα τους. Οι πιθανότητες είναι να θέλουν τα πάντα στον κατάλογο. Για να βοηθήσετε τα παιδιά να κάνουν μια επιλογή, δώστε τους να σκεφτούν για κάθε πράγμα τους λόγους για να το αγοράσουν αλλά και τους λόγους για να μην το αγοράσουν. Εάν αποφασίσετε να αγοράσετε ένα βιντεοπαιχνίδι, για παράδειγμα, το παιδί σας μπορεί να βρει κάτι σαν:

- **Λόγοι για να αγοράσω: οι φίλοι μου το έχουν / είναι μια μεγάλη διασκέδαση.**
- **Λόγοι για να μην αγοράσω: μπορώ να το παίξω στο σπίτι του φίλου μου/ έχω ήδη πολλά παιχνίδια βίντεο/ κοστίζει πολλά χρήματα.**

Βοηθήστε τα παιδιά να εξαλείψουν κάποιες από τις επιθυμίες τους από τη λίστα χρησιμοποιώντας αυτή τη διαδικασία, μέχρις ότου η λίστα καταλήξει σε ένα διαχειρίσιμο αριθμό αντικειμένων. Τα παιδιά έχουν την τάση να κάνουν τις καλύτερες επιλογές αν πρόκειται να ξοδέψουν τα δικά τους χρήματα. Ακόμη και αν αναμένεται να συμβάλλουν μόνο μερικώς στην αγορά, γνωρίζοντας ότι πρέπει να ξοδέψουν κάποια από τα δικά τους χρήματα, αυτό μπορεί να διευκολύνει την επιλογή.

3. Αποταμιεύουμε

Από την ηλικία των 4 ετών, τα περισσότερα παιδιά συσχετίζουν τη συσσώρευση κερμάτων στις τσέπες τους ή τον κουμπαρά τους με την αφηρημένη έννοια της αποταμίευσης. Όταν εξοικονομούμε χρήματα, είναι χρήσιμο να ορίζουμε τους στόχους για τη χρήση αυτών των χρημάτων. Κάποιοι στόχοι που ορίζουμε μπορεί να είναι άμεσοι. Αυτοί ονομάζονται βραχυπρόθεσμοι στόχοι και συνήθως είναι αυτοί που έχουν τα περισσότερα μικρά παιδιά και η πραγματοποίηση των οποίων δεν χρειάζεται πολλά χρήματα. Οι έφηβοι/ενήλικες, για λόγους σύγκρισης, συνήθως θέτουν περισσότερους μακροπρόθεσμους στόχους η υλοποίηση των οποίων απαιτεί να αποταμιεύσουν αρκετά χρήματα, όπως, διακοπές, ταξίδια, αυτοκίνητο, σπουδές, σπίτι κ.ά.

Αποταμίευση σημαίνει υπομονή

Μπορεί να είναι δύσκολο για κάποια παιδιά να περιμένουν πριν αγοράσουν κάτι που θέλουν, αλλά αυτό είναι ένα σημαντικό μάθημα. Συζητήστε μαζί τους ότι για κάτι που επιθυμούμε πρέπει να περιμένουμε: Τα παιδιά στέκονται στη σειρά για να βρουν μια θέση στην κούνια στην παιδική χαρά ή περιμένουν τις αγαπημένες τους διακοπές ή τα δώρα την ημέρα των Χριστουγέννων. Η αναμονή μέχρι να έχουν αποταμιευτεί αρκετά χρήματα είναι το ίδιο πράγμα, αν αξίζει τον κόπο, μπορούν και πρέπει να περιμένουν. Εάν τα παιδιά θέλουν πραγματικά ένα συγκεκριμένο παιχνίδι (ή οτιδήποτε άλλο) θα πρέπει να κρατήσουν ένα ποσό από το χαρτζιλίκι τους προς το σκοπό αυτό. Εξηγήστε τους ότι τα χρήματα μπορούν να κρατηθούν σε ασφαλές μέρος - όπως κουμπαρά, βάζο, τράπεζα - έως ότου έχουν αποθηκεύσει αρκετά για να πληρώσουν γι' αυτό που επιθυμούν. Βοηθήστε τα να δημιουργήσουν ένα μίνι προϋπολογισμό για την αγορά και να καταλάβουν:

- **πόσα χρήματα έχουν ήδη αποταμιεύσει**
- **πόσο κοστίζει αυτό που θα αγοράσουν (συμπεριλαμβανομένου του φόρου)**
- **πόσα χρήματα μπορούν να αποταμιεύσουν κάθε εβδομάδα**
- **πόσο καιρό θα πάρει για να τα μαζέψουν.**

Για παράδειγμα, υποθέστε ότι το παιδί θέλει να αγοράσει ένα παιχνίδι που κοστίζει 20€. Έχει ήδη 5€ στον κουμπαρά του και παίρνει ένα χαρτζιλίκι των 5€ κάθε εβδομάδα. Βοηθήστε το παιδί να καταλάβει ότι χρειάζεται να εξοικονομήσει 15 € περισσότερα για να έχει αρκετά χρήματα για να αγοράσει το παιχνίδι. Με τα 5€ κάθε εβδομάδα, θα χρειαστούν τρεις εβδομάδες για να τα μαζέψει χωρίς να ξοδεύει τίποτε άλλο. Μπορείτε να του προσφέρετε μια ευκαιρία να κερδίσει περισσότερα χρήματα κάνοντας δουλειές στο σπίτι. Για παράδειγμα, θα μπορούσε να σας βοηθήσει να πλύνετε το αυτοκίνητο για 5€. Είναι σημαντικό να επισημάνετε ότι εάν ξοδεύει χρήματα σε οτιδήποτε άλλο, θα χρειαστεί περισσότερο χρόνο για να εξοικονομήσει όσα χρήματα του χρειάζονται για να πετύχει το στόχο του.

Αποταμίευση χρημάτων σε τραπεζικό λογαριασμό

Ένας άλλος τρόπος να αποταμιεύουμε χρήματα, πέρα από τον κουμπαρά ή το βάζο στο σπίτι, είναι να αποταμιεύσουμε χρήματα σε ένα τραπεζικό λογαριασμό. Πολλές τράπεζες έχουν λογαριασμούς ταμειευτηρίου που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για παιδιά, χωρίς να απαιτούνται ελάχιστα ποσά καταθέσεων. Η εν λόγω αποταμίευση θεωρείται ο ασφαλέστερος τρόπος αποταμίευσης και κυρίως χρησιμοποιείται όταν θέτουμε πιο μακροπρόθεσμους και σημαντικούς στόχους, όπως π.χ. αποταμίευση χρημάτων για τις σπουδές του παιδιού.

Αν και τα επιτόκια αυτές τις μέρες μπορεί να μην είναι υψηλά για να ενθαρρύνουν τα παιδιά να αποταμιεύσουν, τα περισσότερα παιδιά θα χαρούν στην ιδέα ότι με τα χρήματά τους μπορούν να κερδίσουν περισσότερα χρήματα - ακόμα κι αν είναι λίγα ευρώ. Τα μικρά παιδιά μπορεί να μην καταλάβουν τα μαθηματικά πίσω από τον τόκο του κεφαλαίου ακόμα, αλλά είναι αρκετά μεγάλα για να εκτιμήσουν το γεγονός ότι τα χρήματά τους μπορούν να κερδίσουν λίγα χρήματα ακόμη απλά και μόνο γιατί τα φυλάνε σε μια τράπεζα.

Οι μηνιαίες ενημερώσεις και τα κίνητρα που μπορεί να προσφέρει μια τράπεζα μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά να ενθουσιαστούν. Δεδομένου ότι τα περισσότερα από τα σημερινά παιδιά είναι τεχνολογικά καταρτισμένα, η παρακολούθηση του λογαριασμού τους στο διαδίκτυο ή στα ATM της τράπεζας μπορεί να είναι διασκεδαστική.

Εισάγετε την ιδέα της μακροπρόθεσμης αποταμίευσης σε ένα τραπεζικό λογαριασμό. Εξηγήστε στα παιδιά ότι μια τράπεζα είναι ένας ασφαλής χώρος για να κρατούν τα χρήματά τους και ότι ακόμα κι αν κάποιος κατάφερνε να κλέψει όλα τα χρήματα στην τράπεζα, αυτά δεν θα χάσουν σε καμία περίπτωση τα χρήματά τους. Εξηγήστε τους τι σημαίνει να μπορούν να προσθέσουν χρήματα στον λογαριασμό τους (κατάθεση) και πώς μπορούν να πάρουν χρήματα όταν τα χρειάζονται (ανάληψη). Ίσως είναι χρήσιμο να επισκεφθείτε με τα παιδιά μια τράπεζα, ώστε να μπορούν να δουν τι υπάρχει εκεί και να δουν τους ανθρώπους που εργάζονται εκεί. Ένας από τους υπαλλήλους της τράπεζας μπορεί να καθίσει μαζί με τα παιδιά για να συζητήσει τους διάφορους τύπους λογαριασμών που προσφέρει η τράπεζα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν ειδικά τα παιδιά.

Χρηματοπιστωτικός Εγγραμματισμός

12

Ενημέρωση Γονέων

Συμπερασματικά

Τα χρήματα μπορούν να γίνουν ένα συναρπαστικό θέμα για τα παιδιά και θα διαπιστώσετε πως πολλά είναι πρόθυμα να μάθουν για τα κέρδη, τις δαπάνες και την εξοικονόμηση χρημάτων από πολύ μικρή ηλικία. Θυμηθείτε, ωστόσο, ότι μεγάλο μέρος αυτής της μάθησης είναι το αποτέλεσμα της επανάληψης, της εμπειρίας και της πρακτικής. Αφιερώστε χρόνο για να επικοινωνήσετε τις έννοιες. Όσο περισσότερο ασχολείστε, τόσο πιο εύκολο θα είναι τα παιδιά όταν μεγαλώσουν να γίνουν οικονομικά υπεύθυνοι ενήλικες.

Δεν υπάρχουν δικαιολογίες για να αποφύγετε την ενημέρωση των παιδιών για τα χρήματα. Με το να τα κρατάτε στην άγνοια με σκοπό τη διασφάλιση της ευτυχίας τους, στην ουσία τους στερείτε την ευκαιρία να καταλάβουν και να αναπτύξουν τις ικανότητες που μετέπειτα θα χρειαστούν ως ενήλικοι πολίτες και καταναλωτές. Ο ρόλος σας είναι εξίσου σημαντικός όσο του δασκάλου, καθώς πάντα θα λειτουργείτε ως πρότυπο για τα παιδιά σας και παράδειγμα προς μίμηση για αυτά. Ακόμα και τα λάθη σας, μην τα φοβηθείτε. Χρησιμοποιήστε τα ως μαθήματα, τόσο για τα παιδιά όσο και για εσάς. Η συζήτηση οδηγεί στη μάθηση, και είναι πολύ πιθανό να μάθετε απ' αυτή τη διαδικασία και εσείς οι ίδιοι πολλά για τα δικά σας οικονομικά, μοιράζοντας τις οικονομικές γνώσεις και την προοπτική σας με τα παιδιά σας.

Υπάρχει μια λατινική παροιμία που δίνει έμφαση σε αυτό το σημείο:
«Docendo discimus» «Διδάσκοντας, μαθαίνουμε».

Εμείς και τα παιδιά μας μπορούμε να μάθουμε μαζί!

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ
ΣΤΟΧΟΣ

8

ΑΞΙΟΠΡΕΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ &
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

education / participation / community engagement

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΩ ΤΟΝ ΣΤΟΧΟ 8

Αξιοπρεπής Εργασία & Οικονομική Ανάπτυξη

Το εκπαιδευτικό τμήμα του QualityNet Foundation συμβάλλει στη δημιουργία των ενεργών πολιτών του αύριο μέσα από την ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων και δράσεων.

Τηλ.: 210-6898593, e-mail: info@qualitynet.gr

www.inactionforabetterworld.com

www.qualitynetfoundation.org

